

סין והחות'ים: קול דממה דקה

אורי סלע ואסף אוריון | 7 בינואר, 2024 | גיליון 1810

בעוד מתקפות החות'ים על ישראל ועל ספינות אזרחיות באזור ים סוף ובאב אל-מנדב, נמשכות לאורך מלחמת "חרבות ברזל" במגוון אמצעים, סין הרשמית כמעט דוממת – לא גינויים משמעותיים, וודאי שלא פעולות קונקרטיות. סין נמנעה גם מלהצטרף לכוח המשימה שהקימה ארצות הברית לאבטחת השייט באזור, וספינות הצי שלה לא נענו לקריאות מצוקה של אניות שהותקפו. יומרותיה של בייג'ינג בזירה הגלובלית נתקלות בתקרת זכוכית נמוכה כאשר נדרשת פעולה ממשית או כאשר היא נדרשת לבוא על חשבון מאמציה לערער את מיצובה של וושינגטון במזרח התיכון. גם כאשר אינטרסיה של סין נפגעים בידי גורמים מערערי יציבות באזור, יכולת ההשפעה שלה בו, הן דיפלומטית והן צבאית, רחוקה מאוד מהרטוריקה שלה מבחינת ישראל, שוב, מתבררים גם גבולות ה"ידידות" של סין ומגבלות היחסים עימה.

לאחר כחודשיים של התקפות חות'ים על ספינות באזור מפרץ עדן ומיצרי באב אל-מנדב, ב-21 בדצמבר השיבה סין לראשונה לשאלה בדבר כוונתה למלא תפקיד אקטיבי יותר בביטחון איזור הים האדום. [דובר משרד החוץ הסיני השיב](#): "הים האדום הוא נתיב סחר בינלאומי חשוב לסחורות ולאנרגיה. שמירת הביטחון והיציבות באזור משרתת את האינטרס המשותף של הקהילה הבינלאומית. סין עומדת לצד הגנת הבטיחות של נתיבי שייט בינלאומיים ונגד הפרעות לספינות אזרחיות. אנחנו מאמינים שהצדדים הרלבנטיים, במיוחד מדינות משמעותיות עם השפעה, צריכים למלא תפקיד בונה ואחראי בשמירת נתיבי השייט בטוחים בים האדום." הוא לא ציין מיהן אותן "מדינות משמעותיות עם השפעה".

בשנים האחרונות ([פברואר 2022](#), [פברואר](#), [נובמבר ודצמבר 2023](#)) תמכה סין בהחלטות מועבי"ט נגד החות'ים, שהתייחסו אליהם כאל ארגון טרור, ובגינויים נגדם. למרות כל אלו—גינוי סיני רשמי לתקיפות החות'ים בחודשיים האחרונים לא נשמע כלל; בעלי התפקידים בסין כלל לא מעלים את המילה "חות'ים" על דל שפתם, אפילו כאשר ספינה סינית למהדרין מותקפת. גם את ההתקפות החות'יות על ישראל בעשרות טילים וכטב"מים סין נמנעת מלהזכיר או לגנות, כפי שלא גינתה עד עתה את חמאס ומתקפתו הברברית ב-7 באוקטובר. מהו ההסבר לכך?

למען הסר ספק, סין מושפעת מאוד מהתוקפנות החות'ית, שכן התקפותיהם פוגעות במישרין בחופש השייט וביטחונה, ובעקיפין בביטחון השקעות והאזרחים הסיניים במרחב - נושאים חיוניים עבורה. ברור גם, שהסטת נתיבי השייט של חברות ספנות רבות מים סוף להקפת כף

התקווה הטובה, גם היא פוגעת בסחר של סין, היצואנית הגדולה בעולם והיבואנית השנייה בעולם (או השלישית, לאחר האיחוד האירופי). הדבר נכון הן לסחר עם מדינות באפריקה, במזרח התיכון, ובכלל אגן הים התיכון, והן עם החוף המזרחי של ארצות הברית. חברת COSCO הסינית, למשל, כבר [הודיעה](#) על הסטת נתיבי השייט של ספינותיה. בנוסף, הפסדים נגרמים לנמלים ולתשתיות נוספות באזור הים האדום, שברבים מהם סין מושקעת, ולשותפותיה "האסטרטגיות" בים סוף, ביניהן מצרים וערב הסעודית. מדוע איפוא לא הגיבה סין הרשמית עד עתה במעשים או במילים מפורשות?

לסין ולתימן קשרים כבר משנות החמישים. מאז סוף שנות האלפיים ובראשית העשור השני של המאה ה-21, הגבירה סין את מעורבותה הכלכלית בתימן (השקעות, תשתיות, בעיקר נפט ואנרגיה, כולל ברשת החשמל התימנית), אולם עם פרוץ המלחמה בין השלטונות בתימן לבין החות'ים, ובהמשך מול ערב הסעודית, איחוד האמירויות, והקואליציה שלהן, נקטעו קשרים אלה וסין פינתה את אזרחיה מתימן באמצעות ספינות הצי. במקביל שימרה סין את קשריה גם עם השלטון הרשמי בתימן וגם עם המורדים החות'ים. לסין, אם כן, מגוון אינטרסים פוטנציאליים בתימן: מנמלים, דרך נפט, ועד שיקום ובניית תשתיות.

מדי פעם ניסתה סין ללא הצלחה לתווך בין הניצים, וכאשר נחתם הסכם הפיוס בבייג'ינג בין איראן לבין ערב הסעודית, במארס 2023, [פורסם](#) כי חלק ממנו קשור לניסיון להגיע להפסקת אש גם בין מדינות המפרץ הערביות לבין החות'ים. בסוף ספטמבר דווח על ירי חות'י שהרג חיילים מבחריין על אדמת ערב הסעודית, אשר עליו [הגיבה סין](#) ביושב אופייני: "סין מתנגדת לפעולות המסלימות מתחים וקוראת לכל הצדדים הרלבנטיים להפגש בחצי הדרך, לקדם פתרון מדיני לסוגייה התימנית באמצעות דיאלוג, ולהשיב את השלום והיציבות בתימן בהקדם". גיבוי לחות'ים? לא מסין.

מאז 2008 מחזיקה סין באזור ברציפות כח משימה ימי ללחימה בפיראטים, שלוש ספינות צבא להבטחת חופש השייט הבינלאומי. אולם מאז תחילתן של תקיפות החות'ים, לא דווח על כל תגובה מצידו, [וכמדוע](#), הכח אף לא נענה לקריאות מצוקה של ספינה אזרחית בעת מתקפה חות'ית. בעוד ארצות הברית הכריזה על מבצע בינלאומי ("מגן השגשוג") בהובלת כוח משימה מיוחד לנושא, ואף [הודיעה](#) כי תשמח לשיתוף פעולה עם סין בנושא, בייג'ינג שוב נאלמת, בעוד מדינות המערב, האזור, הודו ויפן, הצטרפו למאמץ, רשמית או במשתמע. כאשר סין מדברת על "מדינות משמעותיות עם השפעה", היא כנראה אינה מתכוונת לעצמה, אלא בעיקר לארצות הברית.

נראה כי תגובת סין עד כה נובעת ממספר שיקולים, וביניהם חשש מהסתבכות בסכסוכי המזרח התיכון, בעיקר בין איראן והחות'ים לבין מדינות המפרץ הערביות וישראל; מדיניותה האזורית, החותרת לנקודות זכות בין ממשלים וקהלים ערבים ומוסלמים, כוללת התייחסות ברורה לצד הפלסטינים, שהתקפות החות'ים מבוצעות כביכול לטובתם (כשסין אינה מזכירה את חמאס בשמו, כמנהגה עם החות'ים); יכולותיה להתערב ולהשפיע באזור מוגבלות, צבאית ומדינית,

על החות'ים או על איראן, והערכתה העצמית אשר ליכולות אלה נמוכה; ולבסוף, לסין נטייה קבועה לנצל כל סיטואציה כהזדמנות להטיל אחריות ואשמה על ארצות הברית, בעוד סין נוהגת לכאורה באחריות בקוראה ליציבות ושלוש עולמי. אשר לביטחון הסחר מסין ואליה, ייתכן שבייג'ינג מעריכה שבקרוב המשבר יסתיים, והשפעתו זמנית ושולית. חבירת סין לארצות הברית מול התקפות החות'ים עלולה להתפרש (קודם כל פנימה) גם כקבלת הדומיננטיות האמריקאית, וגם כשיתוף פעולה עם הגורם שסין מציגה, השכם והערב, כבעייה העיקרית של המזרח התיכון.

המדיה החברתית בסין נמנעת אף היא מלהזכיר את הפגיעה בסין—כלכלית או בספינותיה—ולעתים אף מהללת את החות'ים כצדיקים הנלחמים ברשעים (ארצות הברית וישראל, כמובן). ברשתות טוענים, כי ישראל כעת מבודדת לחלוטין בשל החות'ים, ונהנים גם ללגלג על ארצות הברית, שלשיטתם היא גם הסיבה לבעייה וגם זו שנכשלת בפתרונה. גם [מאמר מערכת](#) של עיתון המפלגה Global Times מ-19 בדצמבר טוען כי "המשבר" בים האדום הוא בעצם "אפקט פרפר" של המלחמה בעזה; שהבעייה האמיתית אינה החות'ים, אלא ישראל שמסרבת להפסקת אש מיידית, וכמובן, אולי בעיקר, ארצות הברית, ש"מעולם לא נקטה עמדה הוגנת, ושהתעלמה מהאינטרסים של מדינות המזרח התיכון", ומתנהלת רק מתוך "הצרכים ההגמוניים" של עצמה.

ואין המדובר רק בתימן או בחות'ים, כמובן. המתקפה האיראנית לאחרונה על ספינה באוקיינוס ההודי, או הדיווחים על הקשר של איראן למתקפות החות'יות באמצעות העברת מודיעין ומערכות נשק, עברו גם הם מתחת לסף ההתייחסות הסיני. למעשה, גם כאשר איראן עצמה תקפה ספינות, תשתיות נפט ומטרות אחרות במדינות המפרץ לפני מספר שנים, סין נמנעה מגינויים ברורים וחד משמעיים, ובעיקר [קראה לצדדים להימנע מאלימות ולהשקין שלום](#). סין נמנעה אז מלחבור ליוזמות בינלאומיות לשמירה על ביטחון השייט, וזאת למרות שמדינות המפרץ הערביות—ערב הסעודית ואיחוד האמירויות בעיקר, "שותפות אסטרטגיות" חשובות של סין—נפגעו ישירות מאיראן, ונשקף סיכון לביטחון אנרגיה, אינטרס חשוב של סין.

בעוד בהקשר תחרות המעצמות מציגה עצמה סין כ"מעצמה עולמית אחראית", בניגוד לארצות הברית, במשבר ים סוף מעדיפה בייג'ינג לשתוק ולא לנקוט עמדה ברורה, לא כל שכן מעשים. נוכח האיום על הספנות במיצרי באב אל-מנדב נחשפות שוב הרטוריקה והיוזמות הסיניות הגרנדיוזיות כמלים ריקות - במקרה זה, "יוזמת הביטחון הגלובלית" GSI, שסין ניסתה במפורש לקשור לפתרון העימות בין החות'ים לערב הסעודית ולאיחוד האמירויות. למרות מאמציה לטפח את נראטיב "ארצות הברית עוזבת את המזרח התיכון" ולערער את בריתותיה של וושינגטון ואת מעמדה כערובת ביטחון אמינה בעולם ובאזור, מתגלה דווקא סין עצמה במגבלות עוצמתה. נוכח פגיעת התקפות החות'ים לא רק בישראל אלא גם, ואולי בעיקר, בשותפותיה הערביות של סין, דוגמת מדינות המפרץ ומצרים, מצטיירת סין כחסרת יכולת ועניין

להשפיע על המציאות. לאורך המלחמה הנוכחית לא ניכרת השפעתה הממתנת של סין על איראן, ואף לא ידוע אם ניסתה.

כך או כך, היומרה הסינית מתבררת במלוא חולשתה: סין לא מספקת ביטחון לאף אחד; כוחותיה באיזור מסתברים בשעת מבחן כלא-רלבנטיים; וגם באינטרסים חשובים לסין - חופש שיט וביטחון ספנות - היא מעדיפה להמשיך לתפוס טרמפ על מאמצייהם של אחרים, בעיקר של ארצות הברית, שבייג'ינג אינה מחמיצה הזדמנות לנגחה, לעתים תוך שימוש בישראל. משום מה, מדי פעם יש התוהים לגבי סין כחלופה למשענת האסטרטגית שמספקת וושינגטון לישראל. המענה לאתגרי החות'ים, כמו מדיניותה במלחמת "חרבות ברזל" בכלל, מספקים לכך תשובה ברורה ומוחצת: ארצות הברית היא בעלת ברית אסטרטגית חיונית וחסרת תחליף שלנו, בעוד סין היא משענת קנה רצוף.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט